

Інститут
обдарованої дитини
НАПН України

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ
ОБДАРОВАНОСТІ»

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»
Спеціалізація / освітньо-наукова програма	«Освіта та розвиток обдарованої особистості»
Компонент освітньо-наукової програми	навчальна дисципліна за вибором аспіранта
Курс/Семестр	2 курс, 4 семестр
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	3 ЄКТС /90 год.
Вид занять	Лекційні, семінарські
Мова викладання	українська
Форми поточного та підсумкового контролю	Усне опитування, виконання індивідуального науково-дослідного завдання, залік
Викладач	Мельник Марина Юріївна, кандидат педагогічних наук, завідувачка відділу діагностики обдарованості E-mail: maryna.melnyk@ukr.net
Консультації	Здійснюються за запитом здобувачів
Анотація дисципліни	Дисципліна «Діагностика обдарованості» є вибірковою в структурі базової педагогічної освіти і поряд з іншими курсами закладає основи професійної підготовки здобувачів освіти ОП «Освіта та розвиток обдарованої особистості». Робочою програмою дисципліни передбачається ознайомлення із закономірностями психічного розвитку обдарованої особистості на різних етапах її онтогенезу, вивчення психологічних закономірностей навчання й виховання обдарованої особистості; формування умінь та навичок роботи з науковою та методичною літературою.
Мета викладання дисципліни	Метою дисципліни є ознайомлення аспірантів із особливостями, закономірностями розвитку психіки обдарованої особистості у різні вікові періоди та врахування їх у практиці роботи з обдарованими здобувачами освіти, розкриття механізмів розвитку обдарованої особистості під дією цілеспрямованих педагогічних впливів.
Програмні компетентності	Інтегральна компетентність (ІК): ІК-1. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі освітніх, педагогічних наук та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Загальні (ЗК): ЗК-3. Здатність до формування, абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування

	<p>нових ідей / креативності при вирішенні дослідницьких і практичних завдань.</p> <p>ЗК-4. Здатність проводити дослідження на відповідному вимогам науки рівні, розробляти та управляти науковими проектами.</p> <p>ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми науково-педагогічного характеру.</p> <p>ЗК-6. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології в науково-педагогічній діяльності.</p> <p>Спеціальні (СК):</p> <p>СК-1. Здатність здобувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості.</p> <p>СК-2. Здатність дотримуватись етики досліджень / принципів, вимог щодо академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.</p> <p>СК-3. Здатність розробляти і застосовувати методологію, визначати стратегію і план дій дослідження та моделювати, реалізовувати і розвивати процес вирішення нових наукових педагогічних проблем і задач в області обдарованості.</p> <p>СК 11. Здатність до продукування нових ідей та розв'язання комплексних програм в галузі дослідницько-інноваційної діяльності, апробації результатів наукового дослідження, їх поширення та впровадження у педагогічну практику на регіональному, національному та міжнародному рівнях.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПРН 1. Вміти демонструвати системний науковий світогляд; володіти сучасними теоріями і концепціями в області педагогіки обдарованості та психології обдарованої особистості, професійною етикою; демонструвати загальний культурний кругозір; нести відповідальність за особистий професійний розвиток.</p> <p>ПРН-4. Вміти здійснювати систематичний огляд, системний аналіз, креативний дослідницький синтез нових знань та складних ідей, їх критичне осмислення й усвідомлення для проведення педагогічних досліджень; вміти розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання і професійну практику та розв'язати значущі педагогічні проблеми; вміти приймати стратегічні рішення; оцінювати ризики; виявляти лідерство та повну автономність і відповідальність під час їх реалізації.</p> <p>ПРН-6. Вміти ставити науково-педагогічні проблеми, обґрунтувати їх новизну, розробляти й удосконалювати категоріальний апарат педагогічних досліджень формулювати мету, завдання і гіпотезу дослідження, створювати програму (теоретичного, експериментального) педагогічного дослідження та реалізовувати її; системно оцінювати результати науково-дослідної роботи; формулювати висновки і складати рекомендації для практичного впровадження її результатів у дослідницько-педагогічну практику та систему вищої освіти; визначати перспективи подальших досліджень.</p> <p>ПРН-8. Вміти застосовувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості, за якою здобувач вищої освіти проводить дослідження; засвоювати основні концепції в практичній педагогічній діяльності, вирішувати теоретичні і практичні проблеми; оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку.</p> <p>ПРН-9. Знати принципи планування наукових досліджень та вимоги академічної доброчесності в освітній галузі; дотримуватися етичних норм, доброчесності та авторського права в проведенні наукових досліджень щодо обдарованості, презентації їх результатів в організації освітньої і професійно-педагогічної діяльності.</p>

Структура навчальної дисципліни за вибором	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
		Денна форма			
		Усього	у тому числі		
			Л.	Пр. (сем.)	Інд.
1	2	3	5	6	7
Змістовий модуль 1. Вікова психологія обдарованості					
Тема 1. Вікова психологія обдарованості як наука та як практична діяльність	10	2	2		6
Тема 2. Психічний розвиток обдарованої особистості в онтогенезі.	26	6	4		16
Тема 3. Вікові особливості розвитку обдарованості.	8		2		6
Змістовий модуль 2. Педагогічна психологія обдарованості					
Тема 1. Педагогічна психологія обдарованості як наука та як практична діяльність	10	2	2		6
Тема 2. Психологія освітньої діяльності. Теоретичні та методологічні засади організації навчальної діяльності.	20	4	2		14
Тема 3. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя.	16	2	2		12
Усього годин	90	16	14		60
Контроль і оцінювання результатів навчання	<p>Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання <i>Основними принципами</i> оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни за вибором є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання); – прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання); – систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою); – дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми); – індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання); – педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі). <p><i>Основними критеріями</i>, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни; – глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах; 				

- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
  - вміння застосовувати теоретичні положення в практиці професійної діяльності під час розв’язання індивідуально-дослідницьких завдань, здійснювати аналіз ситуацій педагогічної взаємодії з метою її вдосконалення та корекції.
- Оцінювання результатів навчання аспірантів здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

T1*	T2	T3	T1	T2	T3	ІНДЗ**	Разом
10***	15	10	10	15	10	30****	100

* T1, T2 ... T6 – теми.

**ІНДЗ – індивідуальне навчально-дослідне завдання.

***10 – максимальна сума балів, яку можна набрати за тему.

****30 – максимальна сума балів, яку можна набрати за виконання ІНДЗ.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для іспиту
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
01-34	F	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Політика навчальної дисципліни за вибором

Політика щодо академічної доброчесності

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу; посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки.

Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.

Політика щодо відвідування занять

Відвідування лекцій та семінарських занять з курсу є обов’язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв’язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформулювати систему знань та ґрунтовно підготуватись до заліку та іспиту.

За об’єктивних причин (хвороба, стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із викладачем навчальної дисципліни).

Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання

Відтермінування здачі завдань самостійної роботи (презентація, реферат, есе), у випадках вагової причини, може бути дозволене за умови надання необхідної документації.

Відтермінування складання заліку та іспиту у випадку вагових причин та їх документального підтвердження може бути дозволене за умови погодження у науково-організаційному відділі Інституту.

Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних

завдань можуть бути адаптовані до запитів здобувачів освіти із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю здобувача освіти залишається вчасне надання таких документів.

Політика щодо правил поведінки на заняттях

Аспіранти беруть активну участь у всіх видах діяльності на заняттях, виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми, активно включаються і за потреби ініціюють спільну (групову роботу) під час семінарських занять. Спілкування учасників освітнього процесу відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємодопомоги, толерантності та взаємної поваги.

Інформаційне забезпечення

Рекомендована література

Основна:

1. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, 3. В. Огороднійчук та ін., – 2-е вид., допов. Київ: Каравела, 2009. 400 с.
2. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія / В. М. Поліщук. Суми, 2007. 330 с.
3. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія: (курс лекцій): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Кутішенко; М-во освіти і науки України, Ін-т соц. робота та упр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ: Центр навч. л-ри, 2005. 128 с.
4. Кутішенко В. П. Психологія розвитку та вікова психологія: практикум: навч. посіб. / В. П. Кутішенко, С. О. Ставицька. – К.: Каравела, 2009. – 448 с.

Додаткова:

1. Выготский Л. С. Детская психология / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. – М., 1984. – Т. 4. – 256 с.
2. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – К. : Академвидав, 2008. - 432 с
3. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості: монографія. Київ ; Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 192 с.
4. Психологія педагогічної діяльності: практикум/В. М. Чернобровкін, О. П. Амацьєва, С. А. Саяпіна, М. В. Савченко. – К.: Видавничий дім «Слово», 2014. – 176 с.
5. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К, 1989. – 608 с.
6. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка : пер. с фр. и англ. / Ж. Пиаже. – М. : Педагогика-Пресс, 1994. – 528 с.
7. Zimmerman B. J. & Schunk D. H. (Eds.) (2003). Educational psychology: A century of contributions. Mahwah, NJ, US: Erlbaum.
8. Handbook of Educational Psychology / by Patricia A. Alexander (Editor), Philip H. Winne (Editor) – 2nd Edition, 2006. – 1078 p.
9. Burman E. Deconstructing Developmental Psychology. New York, NY: Routledge, 2017. – 382 p.
10. Hill G. A. Level Psychology Through Diagrams. Oxford University Press, 2001. – 154 p.
11. White F. A., Hayes B. K., Livesey D. J. Developmental psychology: from infancy to adulthood (4th ed.). Melbourne, Vic. – 532 p.

Інформаційні ресурси:

1. Journal of Educational Psychology – <https://www.apa.org/pubs/journals/edu>
2. Journal of School Psychology – <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-school-psychology>
3. Journal of School Psychology – <https://www.apa.org/pubs/journals/spq/index>
4. Journal of Contemporary Educational Psychology – <https://www.sciencedirect.com/journal/contemporary-educational-psychology>
5. Journal of Personality – <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/14676494>
6. Journal of Child Development – <https://srd.onlinelibrary.wiley.com/journal/14678624>